

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiæ Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

Vtrum Moyses & Paulus in hac vita viderint diuinam essentiam. disp. 2.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)

Obiectio
sec.

in 4. dist. 45. q. 2. quia si somnus esset dispositio ad melius suscipiendas reuelationes, maior & profundior somnus esset maior ac melior dispositio: quod tamen constat esse falsum.

Responsio.
Reuelatio-
nes quoad
apprehensio-
nem, non quoad
iudiciū, ap-
tius in som-
nā quam in vi-
gilia susci-
piuntur.

Ad hoc argumentum neganda est consequentia: sicut enim moderata abstinentia confert ad contemplationem, immoderata verò obest: ita somnus qui relinquit vires sentientes internas solutas ac liberas ad operandum, confert non quidem ad iudicandum, vt probè hoc loco notat Caietanus, sed ad suscipiendas reuelationes, quatenus tunc est minor distractio circa alia obiecta, & animus in seipsum magis collectus: immoderatus verò & profundus somnus, cum liget vires internas, nihil confert, sed potius susceptionem reuelationum impedit. Vnde licet Iacob visionem scalæ in somnis acceperit, vt habetur Genes. 28. Scriptura tamen ibidem innuit, plenum iudicium eorum, quæ in somnis illi ostensa sunt, non prius habuisse, quam à somno vigilauit: cuiusmodi namque dixit, *verè Dominus est in loco isto, & ego nesciebam.*

DISPUTATIO II.

Virum Moyses & Paulus in hac vita viderint diuinam essentiam.

Partem, quæ affirmat, amplectuntur D. Thomas hoc loco ad 2. & 2. 2. q. 175. q. art. 3. D. Augustinus 10. super Genesim ad literā cap. 27. & 28. & in libro de videndo Deum, qui est Epist. 112. ad Paulinam cap. 12. Durandus in 4. d. 49. q. 6. & 3. q. prologi. Sotus in 4. dist. 49. q. 2. art. 4. & alii alij ex Scholasticis. Idem de Moyse affirmant Basilius in principio Hexæmeron homil. 7. & Ambrosius lib. 1. Hexæmeron cap. 2. in 4. tomo.

Moyse vi-
disse diui-
nam essentiam.

Vt igitur videamus quid hac in re sentiendum sit, in primis de Moyse, deinde de Paulo disputabimus. Quod ergo ad Moysem attinet, probari potest hæc sententia ex illo Numer. 12. *Si quis fuerit inter vos propheta Domini, in visione apparebo ei, vel per somnium loquar ad illum: at non talis seruus meus Moyses, ore enim ad os loquor ei, & palam, & non per ænigmata & figuras, Dominum videt: videre autem Dominum palam, & non per ænigmata & figuras, & loqui Dominum cum eo os ad os, est videre diuinam essentiam.*

Confirmatur.

Confirmatur, quia Exod. 33. promiserat ei Dominus, *Ego ostendam tibi omne bonum, id est, me ipsum, in quo continetur omne bonum: cum ergo illud tunc non impleuerit, eò quod noluerit illi tunc ostendere faciem suam, fit, vt postea illud impleuerit, vt innuitur Numer. 12. dum dicitur, palam, & non per ænigmata & figuras, Dominum videt.*

Prima con-
clusio.
Moyse non
vidisse diui-
nam essentiam
probabilius
& literis sa-
cris confo-
rmanus.

His tamen non obstantibus, sit prima conclusio. Licet improbable non sit (maximè propter auctoritatem Sanctorum qui citati sunt) Moyse vidisse diuinam essentiam, probabilius tamen, & consonantius Scripturis videtur oppositum. Et quidem, quod Moyse diuinam essentiam non viderit, affirmant Dionysius 4. cap. cælestis Hierarchiæ, vbi docet, nullum Patrum veteris legis, neque etiam Moysem, vidisse Deum per essentiam, idque probat testimonio Scripturarum asserentium, quod occultum est Dei, vidisse, et vt virum esse neminem, sed tantum ait eos vidisse similitudines quasdam & imagines pro ipsorum captu. Et 1. cap. de mystica Theologia de Moyse ait. *Cum Deo quidem versabatur, vidit tamen non ipsum, neque enim cerni potest.* Chrysostomus homilia 14. super primum caput Ioannis, Theo-

phylactus in illud Ioannis. 1. *Deum nemo vidit unquam.* Cyrillus Alexandrinus libro 1. super Ioannem capite 22. Irenæus 4. lib. aduersus hæreses Valentini capite 37. Hieronymus in priori Epistola ad Damatum circa expositionem primæ visionis Isaia 6. capite quæ habetur 3. tomo operum Hieronymi, & 3. libro contra Pelagianos prope finem, tom. 2. Euaristus Papa tomo 1. Conciliorum Epistolæ rad omnes Episcopos Africanos, Gregorius Nyssenus de vita Moyseos, prope medium, Bernardus fermone 2. in ramis palmarum, vbi ita ait. *Quantum ad plenam visionem nec ipse Moyses dum viveret in hoc mundo impetrare potuit faciem ipsius visionem: quia sicut ipse ait, Non videbit me homo & viuet.* Idem docet fermone 31. & 34. super Cantic. Magnus Gregorius 18. Moralium cap. 37. licet cap. 38. addat, quod si forte aliquis in hac vita vidit diuinam essentiam, id non repugnat dictis Scripturæ, quia vidit postquam erat mortuus mundo & concupiscentiis. In quo Augustino locis citatis non repugnat. Aduerte tamen in excusatione Parisiensi anni 1571. hæc omnia haberi lib. 18. Moralium cap. 28. In eadem sententia sunt Nicolaus Grandis in Epistolam ad Rom. sub finem c. 10. Caietanus Exod. 33. & Numer. 12. Catharinus in secundam Epistolam ad Corinth. c. 12. & in eandem inclinat. Abulensis Numer. 12. q. 34. asseritque hanc esse communem sententiam Hebræorum. Augustinus etiam licet, quod paulò antè diximus, dubius magis quam certus innuat locis citatis, tractatu tamen 3. super Ioannem in illa verba, *Deum nemo vidit unquam*, sciscitatur. *Quid igitur vidit Moyses?* & respondet, *vidit nubem, vidit Angelum.* Et deinde pluribus verbis explicat, non vidisse diuinam essentiam, 2. etiam de Trinitate cap. 16. ait: *Moyse non vidisse diuinam essentiam: quamuis cap. 17. subiungat similia verba illis, quæ Gregorium subiunxisse retulimus.*

Confirmatur præterea hæc sententia primò. Quia cum Moyses Exod. 33. petisset à Deo, *Ostende mihi faciem tuam?* Respondit illi Deus, *Non poteris videre faciem meam: non enim videbit me homo, & viuet.* Et paulò inferius. *Posteriora mea videbis: faciem autem meam videre non poteris.* Secundò, quia Ioannes constitutus cap. 1. discrimen inter Moysem & Christum, cum præmississet, *lex per Moysem data est, gratia & veritas per Iesum Christum facta est* (quibus verbis latum discrimen constituit inter ministerium Moyse & Christi) quasi rationem reddens subiungit, *Deum nemo vidit unquam: unigenitus filius, qui est in sinu Patris, in se enarrauit.* Vbi clarè affirmasse videtur, neque Moysem neque alium hominem ante Christum, vidisse diuinam essentiam, eaque ratione mirandum non esse, quod ministerium Christi tantopere excelluerit ministeria Moyse & aliorum Prophetarum, nulliusque eorum tanto lumine veritatis Ecclesiam illustrauerit, quanto Christus eam persunderit. Ioannis etiam 6. ait Christus. *Non quia Patrem vidit quisquam nisi qui est à Deo, hic vidit Patrem.* Tertiò quia Paulus 1 ad Timoth. 6. de Deo dicit: *Quem nullus hominum vidit.*

Ad locum ergo illum Numer. 12. dicendum est, loqui ibi Deum de Prophetis illius temporis, aut paulò post futuris, constitueretque discrimen, quod Moyse palam & sine ænigmate videbat Deum, hoc est, Angelum, qui in effigie corporea Dei personam referebat, eaque ratione dicebatur Deus loqui ore ad os cum Moyse tamquam amicus cum amico: non verò quod Moyse videret diuinam essentiam. Genesios namque 32. eadem ratione dixit Iacob, *Vidi Dominum facie ad faciem, & salua facta est anima.*

Argumentū
in contrariū.

anima mea: & tamen constat non vidisse essentiam diuinam, sed Angelum in effigie corporea, qui personam Dei gerebat, quo cum luctatus est Iacob. Exodi etiam 33. prius dicitur, *Loquebatur Dominus ad Moysen facie ad faciem, sicut solet homo loqui ad amicum suum*: & postea narrat Scriptura, Moysen ita familiariter cu Deo loquentem petisse a Deo, vt sibi ostenderet facie: Deumque id illi denegasse quamdium in carne viueret mortali. Illis etiam verbis Numer. 12. quod *Deus cum Moysè palam, & non per enigmata & figuris loquebatur*, significatur supremum gradum prophetiae illi collatum fuisse, quod scilicet sine figuris sensibilibus, & imaginibus in phantasia impressis diuinas illustrationes ac reuelationes acciperet.

Ad confirmationem dicendum est, illud promissum fuisse implendum, non in hoc saeculo, sed in futuro.

Quod verò attinet ad D. Paulum, aliqui eorum qui negant Moysen vidisse diuinam essentiam, affirmant Paulum in raptu eam vidisse. Atque ad hanc sententiam inter alios videtur accedere Nicolaus Grandis loco citato ad finem totius capitis, & Chrysostomus hom. 26. in epist. 2. ad Corinth.

Pauli vidisse diuinam essentiam factum primo.

Suaderi verò potest haec sententia primo: Quia Paulus 2. ad Corinth. 12. affirmat, *se raptum fuisse usque ad tertium caelum, & usque ad paradysum*: nomine autem paradysi, non intelligit terrestrem, sed visionem diuinæ essentiae, iuxta illud Lucae 23. Christi ad latronem, *Hodie mecum eris in paradiso*, id est, mecum videbis diuinam essentiam, non in caelo, sed in limbo, vbi eris mecum.

Secundo, quia dicit se audisse arcana verba, hoc est, ineffabilia, *que non licet homini loqui*: haec autem, vt 2. 2. argumentatur D. Thomas, videntur esse quae pertinent ad visionem beatorum, quae statum huius vitae excedunt.

Tertio, quoniam Actoru 26. dicitur: *Ad hoc apparui tibi, vt constituam te ministrum & testem eorum, quae audisti & quae vidisti*: constitutus est autem testis & minister praedicationis mysterij sanctissimae Trinitatis: ergo vidit mysterium sanctissimae Trinitatis, ac proinde diuinam essentiam.

Accedit, quod testimonia illa citata, *Non videbit me homo & viuet. & Deum nemo vidit vniquam*, non tam vrgēt de Paulo, quam de Moysè. Paulus namque de raptu suo ait, *Sine in corpore, siue extra corpus nescio*: quod si extra corpus erat anima Pauli in illa temporis mora, qua fuit raptus, iam non erat homo, neque erat degens in hac mortali vita, tamen si ad eam esset rediturus. Præterea, esto esset in corpore, non videbat animalia vita, quandoquidem neque exercebat, neque poterat exercere in eo statu operationes animae sentientis. Quidam autem interpretantur illa loca de homine viuente, hoc est, potente vti operationibus partis sentientis.

His etiam accedit Patres supra citatos, qui negant Moysen vidisse diuinam essentiam, nihil de Paulo fuisse locutos. In noua præterea lege maiorem esse manifestationem Dei, quam fuerit quondam in veteri lege.

Sit tamē secunda conclusio. Probabilius, consonantiusque est Scripturis sanctis & dictis Patrum, neque Paulum diuinam essentiam vidisse. Hac inter alios affirmat Catharinus in Paulu 2. ad Corinth. 12. Licet autem Patres supra citati nullam mentionem fecerint de Paulo, plures tamen eorum vniuersim negant aliquem in hac vita vidisse diuinam essentiam. Potest etiam confirmari conclusio, quoniam Deus Eod. 33. vniuersim dixit, *Non videbit me homo,*

& viuet. Præterea, quando Ioannes scripsit Euangelium, iam præcesserat raptus Pauli: nam Ioannes, autore Hieronymo de scriptoribus Ecclesiasticis, *ultimus omnium Euangelistarum scripsit Euangelium*, post raptum Pauli, qui quatuordecim annos cōtēgerat antequam scriberet secundā epistolam ad Cor. & nihilominus Ioannes vniuersim ait: *Deum nemo vidit vniquam*. Item quando Paulus scripsit ad Timotheu, præcesserat raptus: & tamen de Deo dicit: *Quem nullus hominū vidit*: quod planē non affirmaret, si ipse in raptu diuinam essentiam vidisset, maxime cum dubitauerit, an in raptu anima ipsius fuerit in corpore, ac proinde an ipse tunc fuerit homo.

Accedit, quod visio diuinæ essentiae suapte natura, neque indiget separatione animae à corpore, neque alienatione à sensibus, vt patet in Christo, tum viatore, tum etiam puro comprehensore, & in cæteris beatis post resurrectionem corporum: quin potius miraculū esset, quod quis in carne diuinam essentiam videret, & vti non posset sensibus, neque experiretur, an sua anima esset tunc in corpore, an non: quare cum Paulus in raptu neque sensibus vteretur, neque experiretur suam animam esse in corpore, signum est apertum, reuelationem illam non fuisse visionem diuinæ essentiae, sed cognitionem alterius rationis atque speciei.

Vt autem huius rationis vim melius intelligas, animaduerte, lumen gloriae adeo nobile esse, & vique adeo euehere intellectum beati, siue in transitu, siue per modum habitus communicetur, vt esto anima corpori sit vnita, independentem illum à phantasmatis in sua operatione efficiat, praesertim quoad visionem ipsam beatificam, quae de eo obiecto est, cuius nullum phantasma esse potest, eod quod sensus internus incapax sit notitiae rei merè spiritualis, qualis est Deus, vt beatifica visione conspiciatur. Quia ergo visio beatifica ratione luminis gloriae proficiscitur ab intellectu operante independenter à phantasmatis, etiā dum anima est vnita corpori: reuelationes verò, quae animae in hac vita in corpore commoranti supernaturaliter fiunt, vt plurimum non proficiscuntur ab intellectu operante independenter à phantasmatis, quin potius necesse habet speculari phantasmata propter vnionem animae cum corpore in vita mortali, inde fit, vt licet quaedam reuelationes, & illustrationes magnificae: quae in vita fiunt, impediunt vsum sensuum exteriorum ob vim magnam, quae vires sentientes internae ad eam cognitionem attendunt, dum simul cooperantur, & phantasmata subministrant (id quod in causa est vt spiritus sensitui à viribus externis ad vires internas auocentur, extasisque fiat) visio tamen beatifica nec interiorum, nec exteriorum sensuum operationem impedit, sed magna cum tranquillitate corporis fiat. In Christo ergo viatore, & comprehensore simul, miraculum quidem fuit, quod à gloria animae gloria corporis non redundaret, eo tamen ipso, quod continebatur ne redundaret, nullum erat miraculum, quod Christus tam externis, quam internis sensibus vteretur.

Solet etiam conclusio confirmari, quoniam Paulus non dicit se in eo raptu vidisse, sed audiuisse arcana verba: audire autem pertinet ad fidem: videre verò ad visionem. Sed haec ratio nullius est momenti: Christus namque affirmat, se audisse & didicisse à Patre: quod nullo modo potest dici pertinere ad fidem, sed ad visionem: sicut ergo locutio est per intellectum, ita visio intellectus auditio dicitur.

Ad primum ergo in oppositum dicendum est, raptum fuisse in paradysum, hoc est, ad consortium videns

Visio beatifica, etiā si in transitu in hac vita communicatur, nō impedit suapte natura vsum sensuum exteriorū, aut interiorū.

Ad primum oppositum.

LIBRARY
UNIVERSITÄT
PADERBORN

Paradisus ad
quæ Paulus
fuit raptus,
quisna fue-
rit.

videntiam diuinam essentiam, fuisseque inter illos: non tamen vidisse diuinam essentiam. Interdum enim viatores maximè familiares, atque amici Dei euehantur in aspectum beatorum, interim illis non ostensa diuina essentia per claram visionem. Nominè autem tertij cæli, vel intelligit Paulus cælum empyreum, eò quòd in Scriptura trium cælorum fit mentio, aërei videlicet, firmamenti, & cæli, vbi videtur Deus, quod est empyreum, vel intelligit Angelos tertie Hierarchie, ad quorum consortium raptus sit, vel Angelos tertij ordinis: Alij alias tradunt interpretationes, quas videre poteris apud D. Thomam 2.2. quæst. 175. art. 3. ad quartum.

Ad secundū. Ad secundum dicendum est, infra visionem beatificam, sæpè Deum multa ineffabilia hominibus reuelare.

Ad tertium. Ad tertium dicendum est, in apparitione illa, de qua Actorum 26. est sermo, Paulum vidisse Christum mortuis suscitatum ac gloriosum, quem viderat prædicantem, & fortè morientem: atque huius rei potissimum fuisse constitutum testem, aliarumque quas tunc viderat: non tamen mysterij sanctissimæ Trinitatis, quasi illius esset testis oculus. Verisimile autem est, raptum Pauli vsque ad tertium cælum non fuisse tunc, sed vel postea in illo triduo, quando neque comedit neque bibit, vel paulò post. Quando enim Christus illi apparuit, dum iret Damascum, socij audiebant vocem loquentis cum Paulo, & responsa Pauli, neque est probabile Paulum potuisse dubitare, an tunc sua anima fuerit in corpore, vt de eo dubitabat pro tempore sui raptus in tertium cælum.

Ad quartū. Ad id verò, quod vterius additur, iam explicatum est, loca illa argere etiam de Paulo: maximè quia, cum dubius esset de sua anima, vtrum in corpore fuerit, numquam asseruisset nullum hominum vidisse Deum. Rationibus etiam ostensum est, raptum illius non fuisse visionem diuinæ essentia. Expositio autem ea locorum illorum, quòd intelligantur de homine, ad eum sensum viuente vita animali, quòd vtatur sensibus, planè vim infert Scripturæ, vt intuenti est manifestum.

Ad quintū. Ad id denique, quòd de maiori manifestatione Dei in noua lege additur, dicendum est, id quidem verissimum esse: sed non necessariò inde sequi, Paulum diuinam essentiam in raptu intutum fuisse.

Qui verò propter authoritatem Augustini & D. Thomæ, quibus non resagant Gregorius, voluerit defendere Paulum vidisse diuinam essentiam, exponat loca citata Scripturæ sacræ eo modo, quo supra diximus ab eisdem Patribus exponi. Atque ad illud Pauli, *Quem nullus hominum vidit*, respondere poterit, intelligendum esse, viribus naturæ: subiungit enim Paulus, *sed neque videre potest*, quod intelligendum est, viribus naturæ. Quamquam aptior fortè expositio sit, vt intelligatur, lege ordinaria.

Moyse &
Paulum vi-
disse diuinam
essentiam, qua
ratione de-
fendendum.

ARTICVLVS XII.

Vtrum per rationem naturalem Deum in hac vita cognoscere possimus.

DIVI Thomæ conclusio est. Per solam rationem naturalem Deum videre non possumus: per effectus tamè illius possumus prædicata aliqua de eo cognoscere. Vtraque pars est de fide. Prima ostensa est art. 4. Secunda verò manifesta est ex illo ad Romanos 1. *Inuisibilia Dei, à creatura mundi, per ea, quæ facta*

A sunt intellecta, conspiciuntur, sempiterna quoque eius virtus & diuinitas. Quæ hoc loco dici poterant, dicta sunt art. 4. & quæst. 2. art. 3. & 2. Metaphysicæ, aliquid præterea addemus quæst. 13. sequenti.

ARTICVLVS XIII.

Vtrum per gratiam habeatur altior cognitio Dei, quam ea, quæ habetur per rationem naturalem.

AFFIRMAT conclusio D. Thomæ. Ex eoque est satis manifesta, quòd cognitio de Deo, quæ est per lumen supernaturale gratiæ euehit ad esse supernaturale, & supponit ac perficit cognitionem naturalem Dei, & insuper extendit cognitionem, quæ de Deo habetur, ad ea ad quæ non pertingit lumen naturale, vt pote ad mysterium sanctissimæ Trinitatis, &c. Quare cum lumen supernaturale nobilitate sua multum superet lumen naturale, fit, vt cognitio de Deo per gratiam altior excellentiorque sit cognitione naturali. Quoad modum tamen, quatenus scilicet id cognitionis, cognitio verò naturalis de Deo euidenter esse potest, nullum est incommodum, quòd cognitio naturalis cognitionem supernaturalem excedat, vt rectè hoc loco notat Caietanus.

QVÆSTIO XIII.

De nominibus Dei.

QVONAM pacto quæstio hæc cum præcedentibus cohæreat, initio 12. quæstionis explanatum est. Illud verò animaduertendum est, inter nomina, quæ Deo tribuuntur, quædam esse quæ ei conueniunt, quatenus est Deus vnus secundum essentiam. Atque hæc magna ex parte solo lumine naturali cognosci possunt Deo conuenire. Alia verò esse, quæ ei conueniunt, quatenus Trinus est in personis, vt quòd sit Pater, quòd generet Filium, &c. Atque hæc omnia supernaturali reuelatione indigent, vt cognoscamus ea Deo conuenire. Solum verò disserit D. Thomas hoc loco de nominibus prioris generis: nondum enim ad explicationem mysterij sanctissimæ Trinitatis accedit, sed de Deo, quatenus Deus est, disputat.

DISPVATIO I.

De variis generibus nominum quæ Deo conueniunt, & vtrum in hac vita conceptum absolutum simplicem ac proprium Dei efformare possimus.

EX dictis q. 2. in calce articuli 3. facillè erit intelligere tria esse nominum genera, quæ in significatione propria, hoc est, non translaticia, Deo conueniunt: id quod D. Thomas innuit articulo 2. sequenti, atque ex Dionysio de diuinis nominibus tradunt Scholastici in 1. dist. 22. vbi de hac re disseritur. Vt enim q. præcedente articulo 12. D. Thomas docuit tria sunt prædicatum genera, quæ, vel solo lumine naturali ducti, cognoscere possumus Deo conuenire. Primum est eorum, quæ ad causalitatem Dei erga res creatas attinent. Secundum eorum, quæ ad differentiam Dei à creaturis spectant. Tertium perfectionum, quæ ex creaturis ipsis, effectibusque

Trium nominum
genera de
Deo dicuntur.